

Kapitola **Myšlení**

úsek

text

datum

Shrnutí
odstavce

Co je z hlediska AT myšlení? Je typické, že samo slovo 'myšlení' je tak trochu definováno kruhem. Odkazuje se na mozkovou činnost poznávání a hledání řešení. AA pracuje s různě rozsáhlým seznamem příběhů, které slouží jako modely řešení. K nim přichází "na radu" nějaký projekt, který AA chce uskutečnit.

Definice 1 **Myšlení je výběr ze seznamu s cílem uskutečnit budoucí (dosud neustavený) projekt.**

Poznámka1 Projev myšlení tedy nesplňuje např. bakterie, která podle změny koncentrace živin vybere ze seznamu akci k jejich co největšímu využití, ani semeno jasanu, které rozhoduje, zda teď vyklíčit, nebo ještě počkat. V obou případech se nejedná o budoucí projekt, ale o přítomný projekt. Třeba projektem bakterie je získávání živin a k tomu má v běhu zakódované projekty, z nichž některý uskutečňuje.

Poznámka2 Projevem myšlení naopak je, pokud člověk postupuje podle existujícího rámcového projektu stavby koupelny, a vybírá ze seznamu, kde zakoupí umyvadlo. Koupě umyvadla nejčastěji v rámcovém projektu není upřesněna, tedy člověk musí použít k nákupu myšlení. Např. zda si jej objednat u dodavatelské firmy, nebo dojet sám vybrat, kde jej koupit nejlevněji, nebo s nejdelsí zárukou, jak je přepravit, aby se nerozbilo.

Myšlení je proces, jehož pomocí AA vybere ze seznamu ty příběhy, které se z nějakého důvodu jeví k řešení projektu nejnadějnější. Ty porovnává mezi sebou s dosazováním parametrů projektu, aby "virtuálně" odzkoušel, který z těchto příběhů skýtá mezi vybranými největší naději na úspěch, případně zapojí více příběhů za sebou do delšího příběhu. Úspěchem rozumíme realizaci projektu.

Britský filosof Alfred North Whitehead uvedl, že "Myšlení je zdůrazňování", což ve výše uvedeném smyslu je dobře slučitelné s Definicí1.

K posuzování vhodnosti příběhu pro zkoumaný projekt přistupují různé AA různě.

Typické je např. zvolení první položky seznamu, která se aspoň trochu hodí. Tímto způsobem se dosáhne rychlého rozhodnutí, a pokud na rychlosti hodně záleží, přispěje to k realizaci projektu. Současně příběh může získat dobrou známku pro příští výběry, a totiž, že se osvědčil.

Druhý extrém je dlouho váhat, a tak říkajíc vzít v úvahu úplně všechny možnosti. To často vede k nekonečnému odkládání až k tomu, že projekt není realizován.

Zdravý kompromis spočívá v soutěži dobře dostupných příběhů o účast na realizaci projektu. K soutěži bude třeba přistoupit ve smyslu kapitoly "Férová soutěž", tedy zvážit počet nadějných příběhů, a je-li jich moc, provést nějaké první vyřazovací kolo.

Je patrné, že při tomto prohlížení kandidátů vstupuje do hry HA (hermeneutický aparát).

Není zřejmé, jak technicky probíhá porovnávání konkrétního příběhu s projektem, zda se hodí, či ne. Pokud se hodí, tak do jaké míry.

Lze vyslovit hypotézu, že příběhy jsou zaznamenány v nějakých symbolech (vnitřní jazyk), že tyto symboly jsou nějak v paměti strukturovány (typicky se rozlišuje podmět od předmětu = "matka zvedla talíř" oproti "talíř zvedl matku", což dokážou i šimpanzi nebo dvouleté děti)

Je tedy představitelný nějaký algoritmus, který porovnává symboly vnitřního jazyka, do nichž je zakódován projekt, se symboly, do nichž je zakódován příběh.

Nyní se ozvou nejspíš s protestem dualisté, podle nichž je myšlení vyhrazeno pouze lidem (majícím nesmrtelnou duši), zatímco podle uvedené definice by mohl myslet i papoušek.

Nemá smysl se při rozvíjení nového paradigmatu snažit zalíbit dualistům, nebo jiným směrům, neboť základní smysl předkládané teorie je založit všechny známé jevy na AT.

Proto připustíme, že i papoušek může myslet. Rozdíl v úrovni myšlení bude ve velikosti aktuálního seznamu, s nímž dokáže pracovat příslušný hermeneutický aparát, resp., který subjekt dokáže zaznamenat vůbec do své paměti, a ve schopnosti plánovat budoucí projekt..

Psychologie rozeznává různé typy myšlení, jako třeba logické myšlení, kritické myšlení, magické myšlení, vědecké myšlení apod.

Z výše popsaného bychom mohli dovodit, že běžné myšlení je u všech subjektů magické, a s využitím speciálního úsilí pak může být například kritické, logické či vědecké, jakožto podmnožiny myšlení magického.

Např. logické myšlení představuje takové chování hermeneutického aparátu, že pracuje se symboly (vnitřními i vnějšími) podle pravidel logiky. Jak k tomu v dějinách organismů došlo, se lze dohadovat ze zákona kauzality. Obecně každý AA, který je schopen se něco učit (viz kapitola Operační seznam), je nastaven k vyhledávání kauzalit. Proto lze očekávat, že některé organismy vyextrahují části deduktivního vyvozování jako osvědčené strategie. Schopnost deduktivního vyvozování může být tedy výsledkem dostatečně dlouhého zkoušení optimálních strategií.

Kritické myšlení je pak takový přístup, který se snaží přezkoušet všechny dostupné příběhy, zda by některý z nich nevedl k vyvrácení předkládaného projektu jako nereálného. Teprve, pokud vůči této snaze nový projekt obstojí, je přijat jako uznávaný.

Taková strategie již není pro AA očekávatelné chování. Může být uplatněna jen při mimořádném snížení nebezpečí pro AA, že by nestihl reagovat na změny prostředí. V lidské společnosti byly vytvořeny chrámy vědění - různé vědecké instituce, jimž společnost takové podmínky vytváří, a je tedy možné kritické myšlení v dostatečném rozsahu uplatnit.

Podle Karla Poppera musí být každá skutečně vědecká teorie vyvrátitelná. Takže myšlení nedokáže nový projekt potvrdit, nýbrž jen konstatovat, že přes systematické úsilí ho vyvrátit, projekt zatím obstál. Na druhé straně Popper ukazuje, že projekt, který nelze vyvrátit, nemůže být vědecký.

Splňuje antecepční teorie (AT) Popperův požadavek falzifikovatelnosti?

Měla by poskytovat nové předpovědi, a při závažném nesouhlasu by byla shledána jako nevyhovující. Poskytování hypotéz se zdá být nabíledni. Jejich vyvrácení čeká na své realizátory.

Ale vraťme se ještě na chvíli k myšlení. Některé psychologické výzkumy prokazují, že řada lidí uvažuje skutečně magicky v běžném životě. Jako pozoruhodný jev konstatují, že čím je s odmítnutím nějakého rituálu spojeno domnělé větší riziko, tím častěji jej uplatní i osoby, které na takové věci nevěří. (Např. když nezaklepu po vyjádření typu "snad se ten prodej starého domu zítra podaří" na dřevo, riskuji, že z prodeje na poslední chvíli sejde)

AT poskytuje jednoduché objasnění takového chování: Myšlení je podmnožinou antecepce. Tu máme proto, abychom zvládali složitost světa a přežili. Velká rizika vyžadují obezřetnější jednání. Pokud si nejsem 100% jist, že vynecháním rituálu nemohu riziko zvýšit, resp. jeho provedením ho nemohu snížit, pak antecepce velí ten rituál pro klid duše provést. Pokud bych jej totiž neprovedl, a riziko by se naplnilo, mohl bych trpět antecepčními muky. Trestaly by mne za to, že jsem pohromě mohl snadno zabránit provedením onoho rituálu, a z přehnaného sebevědomí jsem tak neučinil.

Podobně lze vnímat výsledky pokusu Subbotského: "V jednom z nich vyprávěl dětem ve věku 4–6 let pohádku o holčičce, která dostala kouzelnou skříňku. Ta skříňka totiž dokázala přeměnit obrázky ve skutečné věci. Když byly děti tázány, zda se to může stát v reálném životě, skoro všechny takovou možnost popřely. Avšak když experimentátor odešel ,vyřídit telefonát', téměř 90 % dětí zkusilo pomocí skříňky proměnit obrázek. A když se nic nestalo, působily tyto děti velmi zklamaně." Zklamání jsou antecepční muka. Dítě sice pokusem nic moc neriskovalo, ale natěšeno z pohádky antecepovalo úspěch. Vždyť dospělí často pro děti chystají různá překvapení třeba k vánocům. Dítě možná uvažovalo, zda teď také nejde o připravené překvapení.

úsek

text

datum

Shrnutí
odstavce

Závěr

Chceme-li rozvíjet myšlení, musíme mít v zásobě dostatečný seznam příběhů. A chceme-li někoho naučit myslet, musíme mu předložit k uskutečnění projekt, který by měl být s jeho seznamem řešitelný.